

open collectie
collectieplan 2013-2016
denieuwebibliotheek

Almere, december 2013

Inleiding

Deuren open

De nieuwe bibliotheek heeft een nieuw strategisch beleidsplan met de titel 'Deuren Open'. Daarin is onder andere het volgende te lezen:

“De fysieke bibliotheek blijft een gebouw met een collectie en de huis- en studeerkamer van de stad en de stadsdelen. De fysieke collectie wordt compacter en aantrekkelijk en inspirerend geëtaleerd in verbinding met de digitale content. Een aangenaam, inspirerend verblijfsklimaat, ruime openingstijden, aantrekkelijke programmering, goede koffie, deskundig en vriendelijk personeel, een verleidelijke presentatie van media maken van de fysieke bibliotheek een hub voor nieuwsgierigheid en persoonlijke ontwikkeling. Je vindt er wat je zoekt, maar ook wat je niet zoekt en daarom misschien des te waardevoller vindt. In Stad is minder ruimte nodig voor de opstelling en presentatie van de collectie. Die ruimte willen we gebruiken voor de uitbreiding van het aantal studie- en werkplekken.”

“De nieuwe bibliotheek van Buiten opende september 2012 haar deuren. De nieuwe bibliotheek van Haven neemt in 2015 zijn intrek in het verbouwde Corrosia. Het nieuwe concept voor deze stadsdeelbibliotheken voorziet in een compacte collectie en huisvesting.”

(Deuren open, strategie 2013 – 2015).

Ons vasthoudend streven naar een bibliotheekvoorziening in Poort krijgt waarschijnlijk in 2014 zijn beslag. We onderzoeken nu de haalbaarheid van zo'n voorziening in het buurtcentrum van De Schoor, gevestigd in het Arte College. Het collectiebeleid voor dit servicepunt is geen onderdeel van deze nota; hiervoor wordt een apart profiel opgesteld.

Collectieplan

In dit Collectieplan beschrijven we het beleid dat we in 2013 tot en met 2016 willen voeren met betrekking tot onze collectie. Vanzelfsprekend sluiten we aan op de speerpunten van Deuren Open, de strategie 2013 – 2016 van de nieuwe bibliotheek:

- de bibliotheek voor individu en samenleving
- de bibliotheek als fysiek en digitaal informatieknooppunt
- de bibliotheek onderneemt.

We hebben deze speerpunten vertaald in negen succesbepalende factoren:

- 1) De bibliotheek als huis- en studeerkamer van de stad
- 2) Integratie fysieke en digitale dienstverlening
- 3) Samenwerking met maatschappelijke partners m.b.t. informatiediensten, mediawijsheid en leesbevordering
- 4) Deskundige en klantgerichte medewerkers
- 5) Persoonlijke dienstverlening (fysiek en digitaal)
- 6) Focus op resultaat
- 7) Betrokken en gemotiveerde medewerkers
- 8) Maatschappelijke betrokkenheid
- 9) Efficiënte en transparante bedrijfsvoering.

De factoren 1 en 2 zijn het meest relevant voor dit plan.

Open collecties

Het gaat in deze nota primair over de 'fysieke collectie': de boeken, dvd's, cd's en andere media, gepresenteerd in de bibliotheken Stad, Buiten en Haven. Maar veel meer dan voorheen moeten we deze fysieke collecties bezien in samenhang met het digitale aanbod. De bibliotheek ontwikkelt zich immers tot een knooppunt van fysieke en digitale informatie.

De collecties die we plaatsen in scholen en andere instellingen vallen buiten het bestek van deze nota. De omvang en samenstelling daarvan worden geregeld in de contracten die we met de betreffende instellingen afsluiten. Maar meer dan voorheen staan de collecties in de 'eigen bibliotheken' in relatie tot de collecties van deze 'embedded' bibliotheken. En de collecties in deze eigen bibliotheken staan door het concept van de floating collections (media worden niet geretourneerd naar de bibliotheek van herkomst, maar blijven in principe waar ze zijn ingeleverd) nog meer met elkaar in verbinding. Deze ontwikkelingen verklaren de titel van deze nota: *open collecties*.

Hoofdstuk 1 Terugblik

groei in getal en gehalte

Voor de periode 2007-2012 is in samenwerking met Paul C. van Royen een collectieplan opgesteld.¹ Hierin staat:

“Bibliotheek Almere ontwikkelt zich de komende jaren tot een grotestadsbibliotheek met allure, met een collectie die zich kenmerkt door diversiteit en diepgang, door een uitgekende balans van vraag (kwantiteit telt) en aanbod (kwaliteit telt), met gevoel voor de markt en voor de inhoud. Leidend principe is ons winkelconcept, maar ons streven is verbreding en verdieping voor een zo groot mogelijk publiek. Groei is het motto, in getal en gehalte”.

In dit plan formuleerden we de volgende voornemens:

- a) ontwikkeling van een methode waarbij statistische gegevens met betrekking tot bezit, uitleningen, uitleenfrequentie, marktsegmenten, marktgroei en gewenste koers gekoppeld worden en de basis vormen voor collectieprofielen en collectieplannen
- b) centraal collectioneren, op basis van collectieprofielen, voor een doelmatiger inzet van mensen en middelen
- c) centraal monitoren, om op basis van eigen kwantitatieve gegevens en verkenningen op de markt en in de branche de samenstelling en ontwikkeling van de collectie *up to date* te houden
- d) concrete actiepunten op het gebied van tijdschriftencollectie, muziek, e-books.

Genoemd collectieplan 2007-2012 is in 2008 vertaald in ‘Collectie in getal’, een vervolgotitie met normen voor omvang en gebruik van de collectie.² Om de gemeentelijke bezuinigingen te dekken hebben we in 2011 in aanvulling op dit plan besloten tot compactere collecties voor de bibliotheken Buiten en Haven. In combinatie met de beperking van de openstelling zou dat leiden tot een geschatte terugloop van het aantal uitleningen met twaalf tot dertien procent.

In dit hoofdstuk beschrijven we wat we hebben gerealiseerd van onze voornemens.

groei in gehalte

ColMaS

De ontwikkeling van het collectiemanagementsysteem ColMaS is niet goed gelukt. Technische factoren leverden veel vertraging op. We beschikken nu wel over statistische gegevens met betrekking tot omvang en gebruik van de collectie op winkelniveau, maar de koppeling aan klantsegmenten is nog niet uitgewerkt en is binnen dit systeem niet haalbaar.

centraal collectioneren

Het centraal collectioneren is ingevoerd. Vier mensen collectioneren voor de vestigingen, voorheen waren dat zeven medewerkers. Zij voeren hun werkzaamheden uit onder de verantwoordelijkheid van de collectiemanager, die zelf het leeuwendeel van de werkzaamheden voor haar rekening neemt. De bijbehorende collectieprofielen zijn niet op papier gezet, zij zitten in het hoofd van de collectiemanager.

centraal monitoren

Ondanks de problemen met ColMaS kan de collectiemanager de collectie en het gebruik goed monitoren. De rapportages van deze monitoring zijn voor MT en teammanagers echter nog onvoldoende inzichtelijk en bieden weinig aanknopingspunten om het collectiebeleid anders dan op operationeel niveau te sturen.

---

¹ Bibliotheek Almere: meer dan een gewone stadsbibliotheek. Collectieplan 2007-2012. Akkie van der Hooft & Paul C. van Royen, april 2007

² Collectie in getal. Akkie van der Hooft & Chris Wiersma. November 2008.

denieuwebibliotheek open collectie

de concrete actiepunten

- Het assortiment kranten en tijdschriften van Stad is in verband met de verhuizing uitgebreid van 330 tot 500 abonnementen.
- De Bibliotheek Eindhoven heeft voor de Plusbibliotheek in 2011 een behoeftenonderzoek gehouden m.b.t. bladmuziek.³ Ook gebruikers van onze bladmuziekcollectie zijn ondervraagd. Mede op basis daarvan is het muzieksegment onder de loep genomen en bijgesteld. De collectie bladmuziek is afgeslankt; de aanschaf beperkt zich nu tot die rubrieken waarin het meeste wordt geleend. Ook bij de aanschaf van muziekcd's en muziekdvd's is gekozen voor een zwaarder accent op de populaire rubrieken.
- We volgden de landelijke ontwikkelingen op de voet en waren dankzij NBD/Biblion de eerste bibliotheek die toegang gaf tot e-books en audiobooks voor zover die legaal beschikbaar zijn via bibliotheekkanalen. Dit aanbod stokt, het aantal beschikbare titels is klein en geeft geen representatie van wat er op de markt beschikbaar is. Afspraken die hier in verandering kunnen brengen worden op landelijk niveau tussen bibliotheken en rechthebbenden gemaakt. De verwachting is dat het landelijke beleid in het najaar van 2013 tot resultaat gaat leiden.
- 1 Oktober 2012 is het experiment 'floating collections' gestart: ingeleverde media gaan niet op transport naar de vestiging van herkomst, maar blijven in de ontvangende bibliotheek. Op basis van de uitkomsten hebben we besloten deze werkwijze voort te zetten.

Tenslotte vermelden we dat in 2009 De Ark failliet ging, de boekhandel die altijd de leverancier was van de bibliotheek. Sindsdien werkt de bibliotheek samen met boekhandel Polare (Selexyz). Meer dan voorheen honoreren we collectievragen van klanten en schaffen we actuele, in de belangstelling staande titels aan voordat de NBD ze aanbiedt.

getal

En wat is er terecht gekomen van de kwantitatieve doelen en verwachtingen? Onderstaand overzicht is gebaseerd op de kwantitatieve doelstellingen van Collectie in getal (2008) en op de bijstelling van het collectiebeleid voor de filialen (2011)⁴:

TABEL 1	<i>stad</i>	<i>buiten</i>	<i>haven</i>	<i>totaal</i>
doelstellingen uitleningen ⁵	885.000	331.900	157.650	1.374.550
realisatie uitleningen 2012	1.104.794	304.928	165.651	1.575.373
collectie 2008	171.773	80.263	46.712	298.748
doelstelling collectie ⁶	160.909	47.148	22.851	230.908
collectie 2012	163.000	55.000	33.000	251.000
doelstelling uitleenfrequentie ⁷	5,5	7,0	6,9	6,0
realisatie uitleenfrequentie 2012	6,8	5,5	5,0	6,3

(cijfers exclusief magazijn en tijdschriften)

Wat kunnen we afleiden uit deze cijfers?

Het totale aantal uitleningen ligt maar liefst 22 procent boven de doelstelling en er heeft een verschuiving plaatsgevonden van uitleningen van Buiten en Haven naar Stad -- het aantal uitleningen van Stad is 33 procent hoger uitgekomen dan geraamd. De uitleenfrequentie van de collectie van Stad ligt 22 procent boven de doelstelling. Maar deze verhoging van het rendement heeft niet geleid tot ontevredenheid van de klanten over de kwaliteit: in Biebpanel nr. 3 ⁸ beoordeelden acht van tien respondenten de collectie als actueel en groot. Tenslotte tonen de cijfers dat de collectieomvang van Haven nog niet is aangepast aan de nieuwe functie.

³ Bladmuziek. Behoeftenonderzoek Bibliotheek Eindhoven, Marktonderzoeksbureau Markteffect, 2011

⁴ Zie voor het in 2011 gewijzigde beleid m.b.t. de collecties van de filialen bijlage 2

⁵ Stad voor 2012, Buiten en Haven voor 2014

⁶ Stad voor 2012, Buiten en Haven voor 2014; exclusief tijdschriften en magazijn

⁷ Stad 2012, Buiten en Haven 2014

⁸ Biebpanel meting 3 2011 (Imago), blz. 23

denieuwebibliotheek
open **collectie**

uitleningen

Het aantal uitleningen van de bibliotheek Almere, en dus het gebruik van de collectie, is de afgelopen jaren fors gestegen. In kengetallen⁹:

TABEL 2	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stad	100	100	118	136	145	136
Buiten	100	97	109	106	103	82
Haven	100	101	115	117	117	102
	100	99	115	125	130	117

Maar in 2010 zette in Buiten een daling in, in 2012 in Haven en Stad. In de winkels Hoogspanning en de Living is de daling aanzienlijk:

TABEL 3	collectie	kengetallen collectie				uitleen	kengetallen uitleningen				factor ¹⁰	freq ¹¹
		2012	'09	'10	'10		'11	2012	'09	'10		
de nieuwe bibliotheek												
peuters & kleuters	23.416	100	98	94	88	168.451	100	110	114	102	1,2	7,2
de jeugd van tegenwoordig	74.415	100	88	85	79	487.942	100	100	99	90	1,1	6,6
de achterbank	9.712	100	315	366	303	50.785		100	136	137	0,9	5,2
<i>sub-totaal</i>	<i>107.543</i>	<i>100</i>	<i>96</i>	<i>93</i>	<i>86</i>	<i>707.178</i>	<i>100</i>	<i>107</i>	<i>109</i>	<i>99</i>	<i>1,1</i>	<i>6,6</i>
hoogspanning	26.337	100	98	90	86	195.341	100	107	103	79	1,2	7,4
de living	26.572	100	93	89	82	170.307	100	98	96	78	1,1	6,4
de luwte	6.706	100	96	88	79	30.708	100	114	116	102	0,8	4,6
de doorkijk	18.499	100	83	77	70	89.423	100	107	110	92	0,8	4,8
<i>sub-totaal</i>	<i>78.114</i>	<i>100</i>	<i>92</i>	<i>86</i>	<i>79</i>	<i>485.779</i>	<i>100</i>	<i>104</i>	<i>102</i>	<i>82</i>	<i>1,0</i>	<i>6,2</i>
stadstudiecentrum/ ontw.	18.034	100	88	86	82	52.279	100	106	110	101	0,5	2,9
andere talen	5.587	100	99	85	83	21.629	100	104	112	140	0,6	3,9
beeld & geluid	27.475	100	128	138	147	157.461	100	121	138	130	0,9	5,7
de bestemming	6.477	100	95	87	83	35.801	100	101	108	94	0,9	5,5
grootletterboeken	3.575	100	94	92	91	13.699	100	101	102	97	0,6	3,8
etalages/nieuw/onbekend	1.615	100				37.582	100				3,8	23,3
<i>sub-totaal</i>	<i>62.763</i>					<i>318.451</i>					<i>0,8</i>	<i>5,1</i>
totaal	248.420					1.511.408					1,0	6,1
de nieuwe bibliotheek												
Stad	166.771	100	96	95	92	1.067.334	100	111	116	107	1,1	6,4
Buiten	47.531	100	97	88	70	290.278	100	98	94	75	1,0	6,1
Haven	31.118	100	97	90	85	153.796	100	104	103	84	0,7	4,5
totaal	248.420					1.511.408						6,1

(alle cijfers exclusief tijdschriften en magazijn)

De daling manifesteert zich vooral bij de fictie. Ontlezing en digitalisering worden genoemd als oorzaken. Plausibele verklaringen, al blijft het raadselachtig dat die daling in vrijwel alle andere bibliotheken in Nederland al jaren geleden inzette en nu pas Almere bereikt. Voor Almere kan nog aan de verklaringen worden toegevoegd:

- de vergrijzing van het stadsdeel Haven
- de beperking van de openstelling van de bibliotheken Buiten en Haven in 2012
- de onaantrekkelijkheid van het centrum van Buiten als gevolg van bouwactiviteiten en de invoering van betaald parkeren
- de afvlakking na de hausse als gevolg van de verhuizing naar de nieuwe bibliotheek van Stad in maart 2010.

⁹ zie voor de cijfers bijlage 1, tabel 4.1

¹⁰ Gebruiksfactor: het aandeel in de uitleningen gedeeld door het aandeel in de collectie

¹¹ Uitleenfrequentie: uitleningen gedeeld door collectie

denieuwebibliotheek
open **collectie**

Inmiddels is de beperking van de openstelling van Buiten en Haven in januari 2013 teruggedraaid. In Stad wordt (nog) meer aandacht gegeven aan het displayen en verhogen we de aantrekkelijkheid van de jeugdafdeling. En in 2014 starten we een programma om de bibliothecarissen een actievere rol te geven in de frontoffice. Daarbij gaat het om (het etaleren van) hun deskundigheid (titelkennis, algemene ontwikkeling, kennis van de dienstverlening) en om pro-actief en geïnspireerd acteren om daarmee inhoud te geven aan de ontwikkeling van de bibliotheek tot knooppunt van fysieke en digitale informatie, onder andere door de rijkdom van de collectie meer onder de aandacht te brengen van de klanten. Van deze maatregelen verwachten we een positieve invloed op de aantallen uitleningen. Maar op het volledig doorbreken van de trend rekenen we niet.

In onderstaande tabel is aangegeven welk aandeel de verschillende soorten media hebben in het totale aantal uitleningen¹²:

TABEL 4	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
boeken	90%	88%	88%	87%	86%	86%
e-boeken	0%	0%	0%	0%	0%	0%
cd's	3%	3%	3%	3%	3%	3%
dvd's	5%	6%	6%	6%	8%	7%
blu ray	0%	0%	0%	0%	0%	1%
cd-roms	1%	1%	1%	1%	1%	0%
luisterboeken	1%	1%	1%	1%	1%	1%
bladmuziek	0%	0%	0%	0%	0%	0%
games	0%	0%	0%	1%	1%	1%

Het aandeel van het boek ligt zeer hoog, maar neemt wel langzaam af. Het aandeel van dvd's en games neemt sterk toe. Het aandeel van cd-roms is gehalveerd.

---

¹² Zie voor de cijfers bijlage 1, tabel 4.1

Hoofdstuk 2

Externe ontwikkelingen

Het e-boek heeft nu een klein marktaandeel (het legale deel, over het illegaal verkregen deel weten we weinig, alleen dat het veel groter is). Maar het e-aandeel groeit snel in belang. Het marktaandeel van de legale e-boeken (de verhouding tussen het aantal verkochte e-boeken en fysieke boeken) ligt nu rond de vier procent, maar de groei is sterk. Voor 2016 wordt een marktaandeel tussen de acht en tien procent verwacht, voor de jaren daarna weten we het niet.

Het oprukken van het e-boek zal niet leiden tot een volledige substitutie. Titels die als e-boek beschikbaar zijn, moeten ook in papieren vorm worden aangeboden, omdat veel gebruikers lang, misschien wel altijd letters op papier willen blijven/kunnen lezen. De bibliotheek wil zowel digitaal als op papier een aantrekkelijke en veelzijdige collectie aanbieden. Substitutie zal wel gedeeltelijk plaatsvinden, waardoor minder duplicering van papieren titels nodig is. Verder valt te verwachten dat bepaalde titels alleen nog digitaal beschikbaar komen.

Het is van belang dat de bibliotheek als knooppunt van informatie ook de digitale lezers kan bedienen. Bibliotheekwetgeving kan dit ondersteunen, evenals een uitbreiding van het leenrecht naar e-boeken. Zeker zo belangrijk is dat bibliotheken zich ontwikkelen tot een aantrekkelijke partner voor uitgevers en auteurs voor de presentatie en distributie van hun werken. De Nationale BibliotheekCatalogus, de landelijke Bibliotheekpas en de B-reader zijn daarvoor belangrijk.

De nieuwe bibliotheekwet gaat in per 2015 en voorziet in een uitname uit het Gemeentefonds om de landelijke inkoop van e-content te bekostigen. Deze uitname kan leiden tot een nieuwe bezuiniging op de bibliotheek. Over de voorwaarden waaronder deze e-content beschikbaar wordt gesteld aan de bibliotheken en hun klanten is nog niets bekend. De bibliotheken werken aan één landelijke lenerspas die toegang geeft tot de digitale en de fysieke bibliotheek. Daarbij zijn de tarieven en voorwaarden voor alle bibliotheken gelijk, maar wel gedifferentieerd voor gebruikersgroepen en vormen en mate van gebruik.

In het voorjaar van 2014 wordt bekend hoe groot de genoemde uitname wordt. Vooralsnog veronderstellen we dat deze neerkomt op € 140.000 in 2015 en € 160.000 in 2016, om daarna voorlopig op dat niveau te blijven -- de precieze bedragen worden in het voorjaar van 2014 bekend gemaakt. Daaraan voorafgaand verhoogt de bibliotheekbranche in 2013 het omslaggeld voor de aankoop tot € 0,25 per inwoner, in 2014 tot € 0,35 (in 2012 gaat het om € 0,20 per inwoner); deze omslaggelden vervallen in 2015. De daling van het aantal uitleningen van fysieke media leidt tot een daling van de leenrechtvergoeding en maakt een kleinere fysieke collectie noodzakelijk. Beide factoren kunnen een bijdrage leveren aan de dekking van de uit de uitname voortvloeiende bezuinigingen. Een eventuele rest moet gevonden worden binnen de totale begroting van de bibliotheek.

Hoofdstuk 3 **Keuzes**

Gezien de in de eerste hoofdstukken geformuleerde vragen en ontwikkelingen moeten we in dit plan aandacht geven aan de volgende onderwerpen:

- 1) kwaliteit en samenstelling
- 2) omvang en budget
- 3) monitoring en rapportage
- 4) organisatie.

kwaliteit en samenstelling

De in het collectiebeleid 2007 – 2012 ingezette lijn wordt voortgezet: de ontwikkeling naar een grote-stadsbibliotheek met allure, met een collectie die zich kenmerkt door diversiteit en diepgang, door een uitgekiende balans tussen vraag (kwantiteit telt) en aanbod (kwaliteit telt), met gevoel voor de markt en voor de inhoud. En met een scherpe taakverdeling tussen de bibliotheek van Stad enerzijds (breed en veelzijdig) en Buiten en Haven anderzijds (gericht op de manifeste vraag).

De actualiteit van het assortiment blijft een belangrijk aandachtspunt. Boeken en andere media die in de belangstelling staan worden met spoed in de collectie opgenomen. Aanschafsuggesties van klanten en van bibliothecarissen in de frontoffice worden in principe gevolgd en met voorrang besteld.

Het belangrijkste verschil met de voorgaande jaren is dat minder titels in veelvoud worden aangeschaft in reactie op de daling van de uitleningen. Ook, of juist bij een kleinere collectie, blijven we dus streven naar actualiteit en veelzijdigheid. Mogelijk worden bij een verdere groei van het aandeel e-boeken bepaalde titels alleen als e-boek in de collectie opgenomen. We streven naar een aandeel van e-boeken in het aantal uitleningen dat gelijk is aan het aandeel van de e-boeken in de koopmarkt.

floating collections

In 2012 is gestart met het experiment 'floating collections': media die bij een vestiging worden ingeleverd worden, uitzonderingen daargelaten, niet teruggezonden naar de bibliotheek van herkomst, maar blijven daar waar ze ingeleverd worden. Als gevolg daarvan neemt de diversiteit in Buiten en Haven toe en nemen de transportkosten af. We handhaven deze werkwijze en willen deze in 2014 op basis van een evaluatie optimaliseren.

WSF

Ook na de beëindiging van de provinciale subsidiëring van de WSF blijft de nieuwe bibliotheek deel uitmaken van het samenwerkingsverband van Plusbibliotheek. We participeren in de afspraken over de landelijke afstemming van collecties en nemen in dat verband de domeinen architectuur en stedenbouw voor onze rekening. Het speerpunt New Towns wordt hierin geïntegreerd; we staken de opbouw van het speerpunt Watermanagement. De extra kosten (circa € 3.000 per jaar) worden gedekt uit het reguliere collectiebudget. De collectie non fictie loopt tot en met het niveau 'HBO plus'.

Windesheim

Met Hogeschool Windesheim en met de Christelijk Agrarische Hogeschool (CAH) zijn overeenkomst afgesloten die inhouden dat de nieuwe bibliotheek functioneert als de mediatheek van de hogescholen. Eén exemplaar van de voorgeschreven en aanbevolen literatuur wordt op hun kosten geplaatst in het Stadstudiecentrum, twee exemplaren komen in de reguliere uitleencollectie.

audio-visuele en digitale media

Blu-ray en games zijn een uitleensucces en daarom worden deze collecties uitgebreid. Bij een verdere groei zullen we overwegen de uitleentermijn voor blu-ray en speelfilms op dvd terug te brengen. De belangstelling voor muziekcd's, muziekdvd's en voor de cd-romcollectie loopt sterk terug. Voor de muziek streven we naar een compacte, maar representatieve collectie. Cd-roms worden vrijwel niet meer aangeschaft.

denieuwebibliotheek open collectie

andere talen

NBD-Biblion is gestopt met de uitlening van romans in andere talen. Pogingen tot een doorstart lijken weinig kansrijk. Als landelijke dienstverlening achterwege blijft, zullen we zelf collecties Spaans, Pools en Chinees opbouwen.

kranten en tijdschriften

De markt van kranten en tijdschriften staat onder druk, nieuwe titels worden met veel publiciteit gelanceerd, maar vaak ook weer snel opgeheven. Digitale versies zijn veelal gekoppeld aan de afname van de papieren versie en meestal is de bijbehorende inlogcode slechts voor één gebruiker of werkplek te gebruiken. Ook is de inhoud van digitale versie niet altijd identiek, of gelijktijdig, met de papieren editie. Daarom blijven we populaire periodieken vooralsnog fysiek en digitaal aanbieden. We blijven een representatieve selectie van kranten en tijdschriften in fysieke vorm aanbieden in alle vestigingen. De duplicering van titels wordt in Stad verminderd, we gaan vrijwel alle periodieken onderbrengen in het Nieuwscafé, niet meer in de winkels. Voor minder gevraagde, dure abonnementen is er Pressdisplay.

omvang en budget

Hoe ontwikkelt zich de komende jaren de vraag naar media in termen van aantallen uitleningen? Dat is lastig te voorspellen, extra lastig voor e-boeken omdat nog niet bekend is onder welke voorwaarden bibliotheken de gelegenheid krijgen om deze uit te lenen.

Toen we in 2011 het collectiebeleid voor Buiten en Haven hebben herzien, gingen we voor 2014 uit van 331.900 uitleningen in Buiten en 157.650 in Haven. Om geen al te springerig beleid te voeren, houden we voor de komende jaren vast aan deze doelen, tenzij de trend in 2014 al heel anders uitpakt. Voor Stad gaan we uit van de uitleenaantallen in 2012 en 2013, met daarna een jaarlijkse daling van vijf tot zeven procent. In kengetallen (voor Stad is 2012 het ijkpunt, voor Buiten en Haven de geraamde aantallen voor 2014 – zie bijlage 2):

TABEL 5 <i>uitleningen</i>	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stad	110	100	94	87	83	80
Buiten	115	92	93	100	95	90
Haven	120	98	98	100	95	90

In echte cijfers wordt dit (exclusief tijdschriften en magazine):

TABEL 6 <i>uitleningen</i>	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stad	1.175.701	1.067.334	1.018.164	928.581	885.887	853.867
Buiten	382.310	304.928	310.000	331.900	315.305	298.710
Haven	189.961	153.896	155.271	157.650	149.768	141.885
Totaal	1.747.972	1.526.158	1.483.435	1.418.131	1.350.960	1.294.462
Kengetallen	115	100	97	93	89	85

Op basis van deze cijfers berekenen we de noodzakelijke collectieomvang:

- we stellen een norm voor de uitleenfrequentie:
  - voor Stad sluiten we aan op uitkomsten van 2012,
  - voor Buiten en Haven houden we vast aan de voor 2014 gemaakte berekeningen;
- zo berekenen we de noodzakelijke omvang van de collectie (aantal uitleningen gedeeld door de uitleenfrequentie);
- dan kunnen we het deel van de collectie berekenen dat in de bibliotheek wordt gepresenteerd (het andere deel is uitgeleend);
- vervolgens bepalen we het vervangingspercentage;
- en zo berekenen we het budget dat noodzakelijk is voor de vervanging van afgeschreven media (collectieomvang vermenigvuldigd met het vervangingspercentage en met de gemiddelde prijs).

In 2014 maken we nieuwe prognoses en berekeningen en stellen we het collectiebudget opnieuw vast. Maar vanzelfsprekend monitoren we de ontwikkelingen en zullen we bij grote afwijkingen mogelijk andere keuzes maken.

En dit zijn dan de collectieberekeningen voor 2013 tot en met 2016:

denieuwebibliotheek
open collectie

TABEL 7 Stad	2011	2012	2013	2014	2015	2016
uitleeningen	1.175.701	1.067.334	1.018.164	928.581	885.887	853.867
uitleenfrequentie	7,2	6,4	6,2	6,4	6,7	7,0
collectie	163.000	166.771	163.000	145.091	132.222	121.981
collectie	100	102	100	89	81	75
in de bibliotheek	66.367	79.045	79.315	68.769	59.409	51.800
in de bibliotheek	100	119	120	104	90	78

TABEL 8 Buiten	2011	2012	2013	2014	2015	2016
uitleeningen	382.310	290.278	310.000	331.900	315.305	298.710
uitleenfrequentie	5,7	6,1	6,2	7,0	7,0	7,0
collectie	66.676	47.531	50.000	47.148	45.044	42.673
collectie	140	100	105	99	95	90
in de bibliotheek	35.253	23.673	24.521	19.869	19.128	18.121
in de bibliotheek	100	67	70	56	54	51

TABEL 9 Haven	2011	2012	2013	2014	2015	2016
uitleeningen	189.961	153.796	155.271	157.650	149.768	141.885
uitleenfrequentie	4,8	4,5	4,6	6,9	6,9	6,9
collectie	39.551	34.118	34.000	22.851	21.705	20.563
collectie	116	100	100	67	64	60
in de bibliotheek	23.938	21.477	21.238	9.893	9.396	8.901
in de bibliotheek	100	90	89	41	39	37

De budgettaire gevolgen:

TABEL 10	2012	2013	2014	2015	2016
collectie	248.420	247.000	215.090	198.971	185.217
vervangings%	11,4%	11,4%	11,4%	11,4%	11,4%
aantal banden	28.327	28.165	24.526	22.688	21.120
prijs per band	€ 16	€ 16	€ 16	€ 16	€ 16
budget	€ 453.226	€ 450.635	€ 392.417	€ 363.010	€ 337.916
besparing	€ -	€ 2.591	€ 60.809	€ 90.216	€ 115.310

Naar mediasoort verwachten we ongeveer het volgende verloop van de uitleeningen:

TABEL 11	2012	2013	2014	2015	2016
boeken	100	90	85	80	75
e-boeken	100	200	300	400	500
cd's	100	75	70	65	60
dvd's	100	125	125	125	125
blu ray	100	150	175	175	175
cd-roms	100	75	50	40	35
luisterboeken	100	100	95	90	90
bladmuziek	100	95	90	80	70
games	100	200	300	400	500

monitoring en rapportage

We stoppen met Colmas en stappen in plaats daarvan in de loop van 2014 over op het door ProBiblio aangeboden systeem DCS (Data Collectie Systeem), waarmee gedetailleerd gerapporteerd wordt over (het gebruik van) de collectie en vergelijkingen worden gemaakt met andere bibliotheken (benchmarking). De informatie uit DCS wordt gekoppeld aan marketinginformatie op basis van de door de Nederlandse openbare bibliotheek algemeen gebruikte MOSAIC-indeling van klantsegmenten. Zo krijgen we een actueel en gedetailleerd inzicht in de prestaties van onze bibliotheek in vergelijking met die van andere¹³.

Tenminste één keer per jaar worden in het Biebpanel-onderzoek vragen gesteld over de collectie. De uitkomsten worden betrokken bij het collectiemanagement.

In relatie tot DCS ontwikkelt de collectiemanager collectieprofielen voor de drie bibliotheken op winkelniveau. Vervolgens worden op basis hiervan en op basis van de in deze nota gestelde doelen voor de collectie kwartaalrapportages uit DCS ontwikkeld voor het managementteam en voor de teammanagers van Stad, Buiten, Haven en CEO (2013).

Voor een goede rapportage die bruikbaar is voor de teammanagers van Stad en van Buiten en Haven, voor de collectiemanager en voor het managementteam is het belangrijk dat de gegevens consequent worden ingevoerd. Daarom de volgende regels:

1. Collectie- en uitleengegevens worden gepresenteerd inclusief en exclusief tijdschriften en magazijn, op basis van 'plaatsing' (niet op basis van 'eigenaar').
2. Voor de berekening van de uitleenfrequentie en van het collectiebudget wordt uitgegaan van de collectie exclusief tijdschriften en magazijn, e-books en vakliteratuur.
3. Het is niet mogelijk om deze uitgangspunten met terugwerkende kracht toe te passen op eerdere rapportages; wel wordt een tabel gemaakt die de aansluiting tussen 2012 en 2013 zichtbaar maakt.
4. De gegevens m.b.t. bezit en uitleningen van de displays worden weer onderdeel van de rapportage per winkel. De cijfers per display zijn periodiek ook apart zichtbaar (per 1 januari 2014).

organisatie

In 2004 heeft de bibliotheek Almere gekozen voor de invoering van het winkelconcept. We liepen daarmee in Nederland en in de wereld voorop. Inmiddels hebben veel meer bibliotheken vormen van retailmanagement ingevoerd en zijn er landelijke formules ontwikkeld voor inrichting, huisstijl, presentatie, collectiemanagement, klantsegmentatie en marketing. We hebben besloten aansluiting te zoeken bij de landelijke formule zonder deze geheel over te nemen. Verder hebben we het voornemen aandacht te besteden aan het beheer en de verdere ontwikkeling van ons retailmanagement. Hiervoor wordt een formuleteam ingesteld, dat onder andere het collectiemanagement sterker aan het retailmanagement gaat koppelen.

We overwegen om in de loop van 2014 de interne budgettering te veranderen, waardoor het collectiebudget onder de verantwoordelijkheid komt van de teammanagers van de frontoffice. Zij maken dan zelf de afweging tussen de verschillende kostensoorten en kunnen het MT voorstellen tussen posten te verschuiven, bijvoorbeeld van collectie naar personeel, of vice versa. Aanschaf en afschrijving blijven de verantwoordelijkheid van de collectiemanager, maar de teammanager geeft in het collectieprofiel de keuzes in hoofdlijnen aan. De collectiemanager blijft verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van het collectiebeleid en van de profielen. De aansluiting van de collectie op de vraag van de klanten en op het aanbod vindt voortdurend plaats. Het gesprek daarover tussen de collectiemanager en de teammanagers van de bibliotheken en met het managementteam vindt jaarlijks plaats aan de hand van de collectieprofielen. Maar de collectiemanager kan voorstellen doen voor tussentijdse aanpassingen als de ontwikkelingen daarom vragen.

We zullen in 2014 onderzoeken of het interessant is gebruik te maken van de selectieservice van NBD/Biblion.

---

¹³ Mocht DCS hier bij nader inzien toch onvoldoende voor geëquipeerd zijn, dan moeten we een eigen alternatief ontwikkelen.

BIJLAGE 1
Cijfers

uitleningen

TABEL 2.1	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Stad	812.269	813.778	957.589	1.103.185	1.175.701	1.104.794
Buiten	371.908	361.164	406.454	392.870	382.310	304.928
Haven	161.897	164.234	186.308	188.904	189.961	165.651
	1.346.074	1.339.176	1.550.351	1.684.959	1.747.972	1.575.373

aandeel in uitleningen

TABEL 4.1	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
boeken	1.169.942	1.136.401	1.310.275	1.411.334	1.443.053	1.283.946
e-boeken	23	20	60	2.846	?	4.179
cd's	34.750	39.414	43.315	50.411	49.358	42.301
dvd's	65.033	70.971	89.071	103.896	127.024	107.974
blu ray						16.211
cd-roms	15.515	14.912	13.743	14.257	9.887	6.135
luisterboeken	11.447	14.952	14.619	14.985	14.320	11.735
bladmuziek	5.776	5.398	7.293	7.585	7.894	6.434
games	1.885	2.028	4.432	9.842	17.387	20.432
	1.304.371	1.284.096	1.482.808	1.615.156	1.670.034	1.499.347

BIJLAGE 2
Collectie Haven en Buiten

Voor de programma's van eisen voor de huisvesting is de omvang van de collectie een belangrijke factor. Deze notitie geeft hiervoor en voor de invulling van de bezuinigingen de berekeningen. Eerst enige cijfers:

	Haven			Buiten		
	jeugd	volw	totaal	jeugd	volw	totaal
uitleningen 2011 ¹⁴	76.000	105.000	181.000	212.000	166.000	378.000
collectie 2011 ¹⁵	19.000	21.000	40.000	37.000	40.000	77.000
uitleenfrequentie 2011 ¹⁶	4,0	5,0	4,5	5,7	4,2	4,9
gemiddelde leenperiode ¹⁷	23	27		26	29	
maximale uitleenfreq. ¹⁸	16	14		14	13	
in de bibliotheek ¹⁹	75%	63%	69%	59%	67%	63%

We stellen de uitleenfrequentie hoger en we houden rekening met een structureel verlies aan uitleningen als gevolg van het minder aantrekkelijk worden van de collectie. Op basis hiervan kan de omvang van de collectie worden berekend, alsmede het percentage van de collectie dat gemiddeld genomen in de bibliotheek is²⁰:

	Haven			Buiten		
	jeugd	volw	totaal	jeugd	volw	totaal
uitleningen 2011	76.000	105.000	181.000	212.000	166.000	378.000
daling uitleningen	10%	15%	13%	10%	15%	12%
uitleningen 2014	68.400	89.250	157.650	190.800	141.100	331.900
uitleenfrequentie 2014	7,5	6,5	6,9	7,5	6,5	7,0
collectie 2014	9.120	13.731	22.851	25.440	21.708	47.148
gemiddelde leenperiode	23	27		26	29	
maximale uitleenfreq.	16	14		14	13	
collectie in de bibliotheek	53%	52%	52%	47%	48%	47%
collectie in de bibliotheek	4.810	7.129	11.939	11.849	10.497	22.346

De besparing op het budget voor de aanschaf van banden is dan:

	Haven			buiten		
	jeugd	volw	totaal	jeugd	volw	totaal
budget 2011	1.500	2.795	4295	3.000	5.000	8.000
budget 2011	€ 18.000	€ 47.515	€ 64.444	€ 36.000	€ 85.000	€ 114.417
vervangings% 2014	12,0%	12,0%	12,0%	12,0%	12,0%	13,0%
nieuw budget	1.094	1.648	2.742	3.053	2.605	5.658
prijs per band	€ 12,00	€ 17,00	€ 15,00	€ 12,00	€ 17,00	€ 14,30
nieuw budget	€ 13.133	€ 28.011	€ 41.144	€ 36.634	€ 44.284	€ 80.917
besparing	€ 4.867	€ 19.504	€ 23.301	-€ 634	€ 40.716	€ 33.499
besparing	27,0%	41,0%	36,2%	-1,8%	47,9%	29,3%
totale besparing			31,8%			

¹⁴ Exclusief tijdschriften; gebaseerd op overzicht S. van den Bos 11/08/11.

¹⁵ Idem.

¹⁶ Uf: het aantal uitleningen gedeeld door het aantal banden, dus het aantal keren dat de collectie gemiddeld per jaar wordt uitgeleend.

¹⁷ Het aantal dagen dat media gemiddeld worden geleend; gebaseerd op overzicht S. van den Bos 10/08/11.

¹⁸ Het maximale aantal keren dat een band bij deze leenperiode kan zijn uitgeleend (er staat dan niets in de bibliotheek); berekend door het aantal dagen per jaar te delen door het aantal dagen van de leenperiode.

¹⁹ Dat deel van de collectie dat bij de vermelde uitleenfrequentie en leenperiode in de bibliotheek is; berekend op basis van de maximale uitleenfrequentie en de reële uitleenfrequentie.

²⁰ Voor dit model is in het collectiebeleid gekozen

denieuwebibliotheek
open **collectie**

Deze berekeningen kunnen we gebruiken om varianten te ontwikkelen. Bijvoorbeeld²¹:

	<i>Haven</i>			<i>Buiten</i>		
	<i>jeugd</i>	<i>volw</i>	<i>totaal</i>	<i>jeugd</i>	<i>volw</i>	<i>totaal</i>
<i>uitleningen 2011</i>	76.000	105.000	181.000	212.000	166.000	378.000
<i>daling uitleningen</i>	0%	10%	6%	0%	10%	4%
<i>uitleningen 2014</i>	76.000	94.500	170.500	212.000	149.400	361.400
<i>uitleenfrequentie 2014</i>	7,0	6,0	6,4	7,0	6,0	6,5
<i>collectie 2014</i>	10.857	15.750	26.607	30.286	24.900	55.186
<i>gemiddelde leenperiode</i>	23	27		26	29	
<i>maximale uitleenfreq.</i>	16	14		14	13	
<i>collectie in de bibliotheek</i>	56%	56%	56%	50%	52%	51%
<i>collectie in de bibliotheek</i>	6.068	8.760	14.828	15.184	13.030	28.214

Besparing:

	<i>Haven</i>			<i>Buiten</i>		
	<i>jeugd</i>	<i>volw</i>	<i>totaal</i>	<i>jeugd</i>	<i>volw</i>	<i>totaal</i>
<i>budget 2011</i>	1.500	2.795	4295	3.000	5.000	8.000
<i>budget 2011</i>	€ 18.000	€ 47.515	€ 64.252	€ 36.000	€ 85.000	€ 114.048
<i>vervangings% 2014</i>	12,0%	12,0%	12,0%	12,0%	12,0%	13,0%
<i>nieuw budget</i>	1.303	1.890	3.193	3.634	2.988	6.622
<i>prijs per band</i>	€ 12,00	€ 17,00	€ 14,96	€ 12,00	€ 17,00	€ 14,26
<i>nieuw budget</i>	€ 15.634	€ 32.130	€ 47.764	€ 43.611	€ 50.796	€ 94.407
<i>besparing</i>	€ 2.366	€ 15.385	€ 16.488	-€ 7.611	€ 34.204	€ 19.641
<i>besparing</i>	13,1%	32,4%	25,7%	-21,1%	40,2%	17,2%
<i>totale besparing</i>	20,3%					

Chris Wiersma,
11 augustus 2011

²¹ Voor dit model is in het collectiebeleid niet gekozen, echter wel in het programma van eisen voor de nieuwbouw van de beide bibliotheken (BBN-adviseurs, 20 oktober 2011).

BIJLAGE 3
Collectiebudget

	<i>Werkbegroting 2013</i>	<i>Mutatie</i>	<i>Begroting 2014</i>
Aanschaf media	520.044	85.608-	434.436
Media bijdrage SFB	61.950	20.000-	41.950
Collectie bieb@school	100.000	68.714-	31.286
Digitale media	10.780	10.780-	-
Digitale abonnementen	67.500	2.500	70.000
Huur materialen van derden	8.250	3.500-	4.750
Bijdrage in de leenvergoeding boeken	160.360	15.000-	145.360
Tijdschriften	62.710	12.710-	50.000
Overige kosten collectie en media	-	25.280	25.280

(Opgave Irma Verbruggen 9 december 2013)

BIJLAGE 4

Besluit managementteam 19 december 2013

Kwaliteit en samenstelling:

- 1) Voortzetting van het kwalitatieve collectiebeleid gericht op een uitgekiende balans van vraag en aanbod, met gevoel voor de markt en voor de inhoud; blijvende aandacht voor de actualiteit en vraaggerichtheid; de collectie van Stad is breed en veelzijdig, die van Buiten en Haven is gericht op de manifeste vraag.
- 2) Voortzetting van 'floating collections'.
- 3) In WSF-verband nemen wij de verantwoordelijkheid voor het domein architectuur en stedenbouw; het speerpunt New Towns is daar onderdeel van; we staken de opbouw van het speerpunt Watermanagement; de extra kosten (circa € 3.000 per jaar) komen ten laste van het collectiebudget.
- 4) De collecties blu-ray en games worden uitgebreid; de muziekcollectie wordt compacter, maar blijft representatief.
- 5) We vormen collecties Spaans, Pools en Chinees.
- 6) Minder duplicering van periodieken in Stad; vrijwel alle periodieken in het Nieuwscafé.

Omvang en budget:

- 7) Bijstelling van het kwantitatieve beleid in antwoord op de daling van de uitleenaantallen door minder te multipliceren.
- 8) De collectiebudgetten worden bepaald aan de hand van de uitleenaantallen en de gewenste uitleenfrequentie; bijstelling vindt tweejaarlijks plaats, voor het eerst weer in 2015.
- 9) Voor Stad is de gewenste uitleenfrequentie 7 (2016), voor Buiten 7 en voor Haven 6,9.
- 10) We handhaven een afschrijving en vervanging van 11,4 procent per jaar.
- 11) Als de uitname uit het Gemeentefonds voor de collectieve inkoop van e-boeken bekend is, bepalen we in welke mate het collectiebudget een bijdrage kan leveren aan de dekking; voorts nog ramen we een vermindering van het collectiebudget met € 115.000 in 2016 (€ 61.000 in 2014 en € 90.000 in 2015).

Monitoring en rapportage:

- 12) We stoppen met ColMas en stappen over op DCS, of op een nog te ontwikkelen systeem als DCS onvoldoende mogelijkheden biedt voor collectiemanagement.
- 13) Collectiecijfers worden gepresenteerd in- en exclusief magazijn en tijdschriften en op basis van plaatsing (niet op basis van 'eigenaarschap').
- 14) De collectiemanager legt in september 2014 een opzet voor de nieuwe rapportage voor aan het MT.

Organisatie:

- 15) Onderzocht wordt of het collectiebudget wordt verdeeld en overgedragen aan Stad, Buiten en Haven.
- 16) De collectiemanager blijft verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van het collectiebeleid, daartoe stelt zij collectieprofielen op.